МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Проект

Н А Р Е Д Б А

№ ……

за придобиване на квалификация по професията

„ПЛАНИНСКИ ВОДАЧ“

Раздел I
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професия код 101505 „Планински водач“ от област на образование код 101 „Персонални услуги“ и професионално направление код 0115 „Пътувания, туризъм и свободно време“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия код 101505 „Планински водач“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на втора и трета степен на професионална квалификация по професията, за придобиване на квалификация по част от професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 3, 5 и 6 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове за ученици, учебни планове за лица, навършили 16 години, и учебни програми за обучението по професията.

ПРОЕКТ

Раздел II

СЪДЪРЖАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, съвкупността от единици резултати от ученето, които формират придобиването на квалификация по част от професия, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6, във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

ПРОЕКТ

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

Приложение към чл. 2

ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА „ПЛАНИНСКИ ВОДАЧ“

Професионално направление					
Код: 1015	**Пътувания, туризъм и свободно време**				
Професия					
Код: 101505	**Планински водач**				
Степени на професионална квалификация		**-**	**II**	**III**	**-**
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)		**-**	**3**	**4**	**-**
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)		**-**	**3**	**4**	**-**

ПРОЕКТ

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степени на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

За придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация по професията „Планински водач“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

1.1.1. За придобиване на втора степен на професионална квалификация:

●за лица, навършили 16 години – завършен първи гимназиален етап.

1.1.2. За придобиване на трета степен на професионална квалификация:

●за ученици – завършено основно образование;

●за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

Изискването за входящо квалификационно равнище при продължаващо професионално обучение за придобиване на трета степен на професионална квалификация е придобита втора степен на професионална квалификация по същата професия.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Описание на професията

2.1. Втора степен на професионална квалификация по професията

Професията „Планински водач“ с втора степен на професионална квалификация обхваща дейности, свързани с планиране, организиране и водене на туристически маршрути в природна и планинска среда, ограничена до горския пояс с надморска височина до 1500 метра. Професионалната дейност се извършва основно по предварително планирани, обозначени и категоризирани туристически маршрути, екопътеки и природни забележителности, разположени в крайградски, селски райони и защитени територии.

Планинският водач осигурява навигация и безопасност на туристическите групи, като следи за спазване на маршрутите, поддържа постоянен контрол върху групата, предприема действия за минимизиране на рисковете и осигурява необходимите мерки за безопасност. Предоставя базова интерпретация и информация за природните особености, биоразнообразието и културно-историческите обекти по маршрута, без да извършва дейности, които са в обхвата на професионалните туристически гидове.

Предварителната подготовка на маршрута включва проверка на метеорологичната прогноза, оценка на теренните условия, съответствието на маршрута с физическите възможности на участниците и осигуряване на екипировката. Планинският водач отговаря за изправността на оборудването, предоставя указания на туристите относно необходимите лични вещи и технически средства за прехода.

По време на провеждането на преходите водачът носи отговорност за навигацията на групата чрез използване на карти, компаси и GPS устройства, прилага основни техники за ориентиране в планинска среда и предприема действия в случай на необходимост от оказване на първа помощ или при възникнали инциденти. Работата включва преценка на риска, управление на груповата динамика и грижа за физическото и емоционалното състояние на участниците.

Професията изисква спазване на нормативните изисквания по Закона за туризма, Закона за защитените територии и Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Планинският водач се ръководи от принципите на устойчив туризъм, като работи за опазването на природната среда и съблюдава правилата за минимално въздействие. Дейността се извършва при различни атмосферни условия, често в динамична среда, изискваща физическа издръжливост, отговорност

ПРОЕКТ

и готовност за работа в екип.

Професионалните дейности предполагат използването на базови дигитални технологии за планиране на маршрути и комуникация с клиенти и партньори, включително мобилни приложения за ориентиране, системи за обмен на информация и основни онлайн платформи.

2.2. **Трета степен на професионална квалификация по професията**

Професията „Планински водач“ с трета степен на професионална квалификация включва разширени дейности по самостоятелно планиране, организиране, ръководене и управление на туристически маршрути и програми в разнообразна природна и планинска среда, включително високопланински райони над 1500 метра надморска височина. Дейността обхваща водене на групи туристи по маршрути с различна степен на трудност, в терени с повишен риск, по слабо маркирани или немаркирани пътеки, по алпийски катерачни маршрути в планините, при сложни метеорологични условия и в динамично променяща се среда.

Планинският водач извършва комплексно проучване на маршрута, включително идентифициране на рискови зони, оценка на потенциалните опасности и подготовка на план за управление на риска. Разработва логистични планове, които включват графици за движение, почивки, поддържаща инфраструктура, алтернативни маршрути при възникване на неблагоприятни условия и стратегии за евакуация. Провежда инструктаж за безопасност и техническа подготовка на участниците преди прехода, включително демонстрация на използването на екипировка и аварийни средства.

Прилага напреднали навигационни и комуникационни технологии, като използва GPS устройства, електронни карти, специализирани мобилни и настолни приложения за планиране, проследяване и споделяне на маршрути. Осигурява постоянна връзка със спасителни служби, ползва радиостанции, мобилни системи за аварийно известяване и метеорологични платформи за наблюдение на условията в реално време.

Професионалната дейност включва ръководство на разнообразни групи, включително международни туристи, групи с различни възрастови, културни и социални характеристики, както и специфични потребности. Планинският водач комуникира на чужд език, прилага принципите на културна чувствителност и осигурява приобщаващо преживяване за всички участници. Осигурява обучение за устойчиво поведение в природна среда, културна интерпретация и екологична отговорност.

Водачът изпълнява функции по консултиране при избора на техническо оборудване, организация на логистика и материално-техническа поддръжка на преходите. Осигурява първична медицинска помощ при травми и инциденти и ръководи спасителни действия до пристигането на специализирани служби. Умее да адаптира плановете според динамиката на групата, промените в терена и внезапно възникнали рискове.

Работното време е нерегламентирано и включва интензивни физически натоварвания, работа в условия на висока надморска височина, променливи атмосферни условия, включително нощни преходи и многодневни експедиции. Професията изисква отлично здравословно състояние, висока физическа и психическа издръжливост, бързо и адекватно вземане на решения в стресови ситуации, лидерски умения и способност за управление на групова динамика.

Необходим е висок стандарт на професионална компетентност в областта на навигацията, първата помощ, управлението на риска, устойчивото поведение, екологичните практики и културната интерпретация. Работата изисква владеене на поне един чужд език и използване на специализирани софтуерни платформи за навигация, планиране и комуникация.

Планинският водач с трета степен е не само ръководител на прехода, но и вдъхновител на преживяването, съчетавайки професионализъм, грижа за безопасността, уважение към природата и способност за създаване на незабравими туристически преживявания.

Планинският водач с трета степен трябва да бъде вписан в Националния туристически

ПРОЕКТ

регистър (НТР) по чл. 166, ал. 1 от Закона за туризма (ЗТ) за упражняване на професията „Планински водач“ и да има завършена тактико-техническа подготовка за придвижване в сложни планински терени в съответствие с нормативните изисквания.

За упражняване на професията „Планински водач“ е необходимо лицето да отговаря на изискванията за образование, практическа подготовка и професионална квалификация, определени в Наредба № 3 от 2016 г. за образованието, практическата подготовка и професионалната квалификация, необходими за придобиване на правоспособност за упражняване на професията „Планински водач“ (ДВ, бр. 21 от 2019 г.), издадена от министъра на туризма, да притежава правоспособност съгласно изискванията на същата наредба и да има издадена идентификационна карта.

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията „Планински водач“

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ ЕКР		Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)																	
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9	ЕРУ 10	ЕРУ 11	ЕРУ 12	ЕРУ 13	ЕРУ 14	ЕРУ 15	ЕРУ 16	ЕРУ 17	ЕРУ 18
		Обща ПП		Отраслова ПП				Специфична ПП											
II	3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x								
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

3.1. **Списък на Единиците резултати от ученето по видове професионална подготовка**

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление 1015 „Пътувания, туризъм и свободно време“

ЕРУ 3. Основи на туризма

ЕРУ 4. Туристическо обслужване

ЕРУ 5. Безопасност и сигурност при обслужване

ЕРУ 6. Комуникация и сътрудничество при обслужване

ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 7. Навигация и безопасност по маршрута на планинския водач

ЕРУ 8. Движение на групата при туристически преход, воден от планинския водач

ЕРУ 9. Реакция на планинския водач в извънредни ситуации по маршрут

ЕРУ 10. Устойчиво поведение на планинския водач и опазване на природната и културната среда

ЕРУ 11. Работа на планинския водач в мултикултурна и приобщаваща среда

ЕРУ 12. Работа на планинския водач с дигитални технологии и навигационни системи

ЕРУ 13. Планиране и подготовка на туристически маршрути от планинския водач

ЕРУ 14. Управление на група от планинския водач в критични и извънредни ситуации в сложен терен

ЕРУ 15. Придвижване в труднодостъпни терени и прилагане на тактики и техники от планинския водач

ЕРУ 16. Организация на екологичен туризъм и прилагане на иновативни устойчиви практики от планинския водач

ПРОЕКТ

ЕРУ 17. Логистика и координация на многодневни преходи и базови лагери от планинския водач

ЕРУ 18. Връзки с обществеността и дигитален маркетинг от планинския водач

3.2. **Описание на единиците резултати от ученето за професията „Планински водач“**

3.2.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	**Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда**
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасните условия на труд (ЗБУТ) на работното място
Знания	• Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд • Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване • Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки • Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции • Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ • Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	• Прилага мерки за безопасност на работното място • Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	• Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	• Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда, и ЗБУТ • Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ • Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда

ПРОЕКТ

	• Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория: • Владее теоретични знания за: - хигиенните норми - здравословните и безопасните условия на труд на работното място - овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ - превантивната дейност за опазване на околната среда Част по практика на професията: • Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	**Икономика и предприемачество**
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	• Познава основни икономически понятия – търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена • Познава ролята на държавата в икономиката – данъци, бюджет, регулации • Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия • Разяснява основни понятия във финансите – приходи, разходи, печалба, инвестиции • Разбира значението на социалната и екологичната отговорност при ръководене на бизнес
Умения	• Използва основни икономически понятия, като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи • Отчита значението на основните финансови показатели, като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	• Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и

ПРОЕКТ

	регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	Познава основите на предприемачеството
Знания	• Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката • Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план • Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	• Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанска дейност • Прилага знания за предприемачеството в работната си среда
Компетентности	• Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания • Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните изисквания • При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория: • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството Част по практика на професията: • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	**Основи на туризма**
Резултат от учене 3.1	Използва основни понятия в туризма
Знания	• Изброява основни понятия в туризма – турист, туризъм, туристически обекти, туристически услуги, туристически продукт, туристически пазари и др.

ПРОЕКТ

	• Назовава основните характеристики, които разграничават туризма от други дейности • Посочва видове участници в туристическия процес • Познава туристическите услуги за реализиране на туристическия продукт
Умения	• Разграничава основните понятия в конкретни ситуации • Свързва понятията с примери от работната практика • Използва терминологията при устно и писмено изразяване • Попълва формуляри, съдържащи базова туристическа информация
Компетентности	• Правилно използва основните понятия и взаимовръзки в туристическата дейност при комуникация и документиране
Резултат от учене 3.2	Прилага нормативни изисквания в туристическата дейност
Знания	• Изброява основни нормативни актове, свързани с туристическата дейност • Назовава институциите, регулиращи туризма • Посочва правата и задълженията на участниците в туристическия процес • Познава изискванията за категоризация, лицензиране и регистрация
Умения	• Свързва нормативни изисквания с конкретни дейности от практиката • Ориентира се в структурата и съдържанието на официални документи (лиценз, удостоверение) • Използва текстове от нормативни актове при казус • Спазва основни правила и изисквания при работа с клиенти и институции
Компетентности	• Правилно прилага основни нормативни изисквания при изпълнение на професионални дейности съгласно действащата нормативна база в туризма
Резултат от учене 3.3	Класифицира видове туризъм и туристически ресурси
Знания	• Изброява основните видове туризъм според цел, сезонност и обхват • Назовава видове туризъм според използваните ресурси • Посочва основни видове природни ресурси с туристически потенциал • Познава основни антропогенни туристически ресурси и тяхното значение за дестинацията
Умения	• Класифицира видовете туризъм по обективни характеристики • Свързва вид туризъм с подходящи природни и антропогенни ресурси • Определя вида на туристическия ресурс по карта, изображение или описание

ПРОЕКТ

Компетентности	• Правилно използва подходящи туристически ресурси при класифициране и представяне на видове туризъм
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Обяснява основни понятия, свързани с туризма, включително видове услуги и форми на туризъм • Определя предназначението и обхвата на приложими нормативни актове • Класифицира видове туризъм и ресурси по зададени признаци • Описва структурата и функциите на туристическия продукт и материалната база Част по практика на професията: • Използва коректно терминологията от туристическия сектор в устно или писмено представяне • Свързва конкретна ситуация с правилен нормативен документ или изискване • Изготвя кратка туристическа програма или описание на продукт, съобразено с ресурси и целева група • Работи с карти, таблици или визуални материали за идентифициране на ресурси и обекти от материалната база
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 4	**Туристическо обслужване**
Резултат от учене 4.1	Подготвя туристическата услуга
Знания	• Изброява основни дейности, свързани с подготовка на туристическа услуга • Назовава материали, средства и информация, необходими за предоставяне на услугата • Посочва изисквания за подредба и организация на работната среда • Познава факторите, които влияят върху качественото обслужване
Умения	• Подготвя работното място и подрежда необходимите материали според вида услуга • Проверява готовността на помощните средства и документацията • Съобразява подредбата с изисквания за удобство, достъпност и хигиена • Следва зададена последователност при подготовката на етапите на туристическата услуга
Компетентности	• Подготвя работната среда и необходимите материали за изпълнение на туристическата услуга съгласно зададени указания и изисквания на работодателя

ПРОЕКТ

Резултат от учене 4.2	Извършва туристическа услуга
Знания	• Изброява основните етапи на туристическо обслужване • Назовава видовете взаимодействие с туристи по време на обслужване • Посочва изисквания за поведение, облекло и реч при контакт с туристи • Познава добри практики при работа с клиенти в различни туристически ситуации
Умения	• Следва установена последователност при изпълнение на туристическа услуга • Поздравява, информира и насочва туристи по начин, съответстващ на професионалните норми • Използва вежлив и разбираем език, подходящ за ситуацията • Съдейства на туриста при възникнали затруднения или въпроси
Компетентности	• Изпълнява дейности по туристическо обслужване при спазване на утвърдени правила за поведение, комуникация и професионална етика
Резултат от учене 4.3	Отчита туристическата услуга
Знания	• Изброява основните дейности при приключване на туристическа услуга • Назовава документи и действия, свързани с отчетност и предаване на информация • Посочва изисквания за съхранение и почистване на работното място • Познава стандартни процедури за приключване на обслужването • Познава отчетни документи при приключване на туристическа услуга
Умения	• Изпълнява последователно дейностите при приключване на туристическа услуга • Попълва стандартни документи и формуляри, използвани при отчитане • Предава материали или информация на отговорно лице • Почиства и подрежда работната среда след приключване на услугата • Попълва отчетен формуляр след приключване на туристическа услуга
Компетентности	• Изпълнява дейностите по приключване на туристическата услуга според утвърдените изисквания и указания на работодателя
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Описва последователността на дейностите при подготовка, изпълнение и отчитане на туристическа услуга

ПРОЕКТ

	• Назовава материали, средства и документи, използвани при туристическото обслужване • Посочва професионални изисквания към поведение, език и комуникация с туристи • Обяснява значението на хигиена, безопасност и етика при обслужване Част по практика на професията: • Подготвя работното място и материалите самостоятелно съгласно зададени указания • Изпълнява обслужването, като използва професионално и вежливо поведение спрямо клиента • Реагира адекватно при въпрос, нужда или затруднение от страна на туриста • Завършва услугата чрез подреждане, почистване и предаване на материали или документи в съответствие с процедура
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 5	**Безопасност и сигурност при обслужване**
Резултат от учене 5.1	Спазва изискванията за здраве и безопасност при обслужване
Знания	• Изброява основни правила за здравословни и безопасни условия на труд • Назовава рискови фактори, свързани с туристическата дейност и работната среда • Посочва мерки за предотвратяване на инциденти • Познава отговорностите на служителя при застрашаващи ситуации
Умения	• Спазва изискванията за безопасност при обслужване на клиенти/туристи • Използва лични предпазни средства при необходимост • Открива и съобщава за нередности, свързани с безопасността
Компетентности	• Спазва указанията и процедурите за безопасност при обслужване на клиенти/туристи и осигурява работна среда без риск за здравето
Резултат от учене 5.2	Реагира при инциденти и аварийни ситуации
Знания	• Изброява основни видове инциденти, които могат да възникнат по време на туристическа дейност • Назовава действията, които се предприемат при инцидент • Посочва телефони и служби за спешна помощ • Познава процедури за евакуация и оказване на първа помощ

ПРОЕКТ

Умения	• Реагира спокойно и последователно при възникнал инцидент • Известява отговорните служби или лице при необходимост • Съдейства при евакуация или ориентиране на туристите • Предприема действия в съответствие с предварително въведени указания
Компетентности	• Реагира адекватно в инцидентни ситуации, като следва утвърдени процедури за безопасност и сигнализира отговорните лица
Резултат от учене 5.3	Защитава лични и служебни данни при обслужване
Знания	• Изброява видове лични данни и тяхното значение за клиента • Назовава основни правила за защита на информация • Посочва документи, които съдържат чувствителна информация • Познава документи, съдържащи лични данни – списъци на участници, медицински декларации, анкетни карти • Познава задълженията на служителя при боравене с данни
Умения	• Съхранява поверителна информация • Използва документи, съдържащи лични данни • Ограничава достъпа до информация, която не е предназначена за трети лица • Следва правила за поверителност при устна или писмена комуникация
Компетентности	• Прилага правила за защита на лични и служебни данни при обслужване на туристи в съответствие с професионалната етика и нормативните изисквания
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Посочва правилата за безопасност и здраве при работа в туристическата дейност • Описва действията, които се предприемат при различни инциденти или застрашаващи ситуации • Назовава мерки за защита на личните и служебните данни и документи • Обяснява задълженията на служителя при спешни случаи или при работа с чувствителна информация Част по практика на професията: • Спазва инструкциите за безопасна работа и прилага правилно превантивни мерки • Реагира последователно при симулиран инцидент или неотложна ситуация • Съхранява и използва чувствителна информация при обслужване съгласно установени правила • Ограничава достъпа до документи или данни, като прилага професионално поведение и отговорност

ПРОЕКТ

Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 6	**Комуникация и сътрудничество при обслужване**
Резултат от учене 6.1	Общува с клиенти по време на обслужване
Знания	• Изброява езикови средства и изрази за вежливо и разбираемо обслужване • Назовава основни правила за културно и ефективно общуване • Посочва поведения и реакции, които се считат за професионално неприемливи • Познава начини за преодоляване на езикови и културни бариери
Умения	• Поздравява клиента с подходящ израз • Информира клиента по разбираем начин • Задава въпрос с учтив тон • Отговаря на въпрос ясно и професионално • Съобщава информация без отклонения • Изразява уважение чрез реч и поведение • Следва езикови и поведенчески норми при общуване
Компетентности	• Общува с клиенти при обслужване, като използва професионално поведение, учтив език и съответстващи изразни средства в съответствие с утвърдените правила и стандарти
Резултат от учене 6.2	Сътрудничи с колеги
Знания	• Изброява роли и отговорности в работния екип • Назовава ситуации, в които се изисква сътрудничество • Посочва правила за ефективно взаимодействие • Познава принципи на уважение, отговорност и дисциплина в екипната работа
Умения	• Съдейства на колеги при изпълнение на общи задачи • Предоставя информация, свързана с работния процес • Изпълнява указания от отговорно лице без забавяне • Изразява уважение и добронамереност към колеги
Компетентности	• Сътрудничи с колеги по време на обслужване, като изпълнява поставените задачи и поддържа добри професионални отношения в рамките на работния екип
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Назовава езикови средства и форми на учтиво поведение • Описва правила за ефективна комуникация с клиенти • Посочва основни елементи на сътрудничество в екип • Обяснява принципи на професионално поведение и уважение в работна среда

ПРОЕКТ

	Част по практика на професията: • Поздравява клиента по подходящ начин • Информира клиента ясно и коректно • Отговаря на въпрос с професионален език • Съдейства на колега при изпълнение на задача • Предоставя информация в рамките на екипната работа • Изразява уважение в комуникацията с клиенти и колеги • Изпълнява указания своевременно и без конфликти
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 7	**Навигация и безопасност по маршрута на планинския водач**
Резултат от учене 7.1	Навигира група по туристически маршрут в планинска среда
Знания	• Разбира символите и знаците на туристическата маркировка • Познава основите на навигацията при лоша видимост или отклонение от маршрута
Умения	• Чете топографска карта и използва компас за определяне на посоки • Следва правилно маркировката и прави преценка при разклонения
Компетентности	• Навигира безопасно група по маршрут, спазвайки ориентирането с подръчни или специализирани средства
Резултат от учене 7.2	Прилага мерки за безопасност по време на преход
Знания	• Познава основните рискове в планинска среда (атмосферни условия, теренни особености, здравни инциденти) • Посочва методи за осигуряване на безопасност при преходи в различни условия • Познава процедурите при изгубване на маршрут или инцидент
Умения	• Прилага мерки за избягване на инциденти (проверки на състоянието на групата, темпо на движение) • Разпознава признаци на умора, дехидратация, измръзване • Организира групата при възникване на рискова ситуация
Компетентности	• Осигурява безопасното преминаване на групата през маршрута, реагирайки адекватно при промяна на условията
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията:

ПРОЕКТ

	• Познава основните правила за навигация в планинска среда • Описва методи за ориентиране по топографска карта и с помощта на компас и GPS • Разграничава видовете маркировка и обозначения на туристически маршрути • Посочва процедурите за действие при загуба на ориентация • Обяснява факторите, влияещи върху точността на навигацията (метеорологични условия, особености на терена и др.) Част по практика на професията: • Правилно използва карта, компас и GPS при ориентиране в планинска среда • Навигира група по маркиран туристически маршрут без отклонения от зададената траектория • Определя местоположението си върху топографска карта и сверява информацията с теренните особености • Прилага мерки за поддържане на безопасността на групата по време на навигацията • Реагира адекватно при възникване на загуба на маршрут или необходимост от промяна на трасето
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 8	**Движение на групата при туристически преход, воден от планинския водач**
Резултат от учене 8.1	Подготвя туристическа група за преход
Знания	• Изброява основните етапи на подготовка на туристическа група • Назовава мерките за информиране и инструктаж на туристите • Посочва правилата за проверка на екипировката и физическото състояние
Умения	• Провежда инструктаж преди преход • Проверява екипировката на участниците • Преценява физическото и психическото състояние на туристите • Информира групата за маршрута, правилата за безопасност и поведение
Компетентности	• Подготвя туристическа група за преход, осигурявайки информираност, готовност и безопасност на участниците
Резултат от учене 8.2	Води групата по време на преход
Знания	• Познава методите за водене на група по маршрут

ПРОЕКТ

	• Изброява принципите за поддържане на темп и групова динамика • Назовава рисковете при водене на група в планински условия • Посочва процедурите за реакция при инциденти
Умения	• Поддържа групата организирана и темпото, съобразено с най-бавните участници • Следи състоянието на участниците в движение • Навременно идентифицира отклонения и рискове • Ръководи действията на групата при възникнали инциденти или промени
Компетентности	• Води ефективно туристическата група по време на прехода, като осигурява безопасността и спазването на плана
Резултат от учене 8.3	Оказва базова психологическа подкрепа на групата
Знания	• Познава основни физиологични и психологически реакции на стрес при планински преходи • Изброява фактори, предизвикващи паника или тревожност в групата (умора, загубване, инцидент) • Разграничава видовете стресови реакции – когнитивни, емоционални, поведенчески • Познава техники за стабилизиране на емоционалното състояние на участниците (дишане, фокусиране, групова подкрепа) • Разпознава симптоми на психологическо прегаряне и претоварване в планинска среда
Умения	• Прилага базови техники за успокояване на отделен турист или група • Насочва групата към фокус върху конкретни действия в кризисни моменти • Управлява динамиката на групата така, че да намали стресовите фактори • Води кратки инструкции и мотивационни разговори при напрежение или инцидент • Подпомага туристите в бързото възстановяване на самоконтрола и доверието
Компетентности	• Самостоятелно управлява поведението на група в стресови ситуации с прилагане на подходящи психологически методи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава етапите на подготовка, ръководство и приключване на туристически преход • Разбира рисковете и методите за поддържане на групова динамика • Познава признаци на стрес и методи за овладяване • Демонстрира техники за психологическа подкрепа Част по практика на професията:

ПРОЕКТ

	• Провежда инструктаж и проверка на групата • Ръководи ефективно група по маршрут • Организира приключване на преход и изготвя отчет • Демонстрира техники за психологическа подкрепа
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	**Реакция на планинския водач в извънредни ситуации по маршрут**
Резултат от учене 9.1	Предприема действия при инциденти и здравословни проблеми
Знания	• Познава основните видове инциденти в планинска среда (падания, травми, измръзвания, слънчеви удари и др.) • Изброява процедурите за оказване на първа помощ при инциденти • Назовава начините за координация със спасителни служби • Познава принципите за защита на туристите при непредвидени природни явления
Умения	• Оказва първа помощ при леки инциденти (превръзка, стабилизиране) • Сигнализира компетентни органи при сериозен инцидент • Организира безопасно изтегляне на пострадал при необходимост • Успокоява туристите и предотвратява паника
Компетентности	• Реагира своевременно и правилно при възникване на инциденти или здравословни проблеми по време на преход
Резултат от учене 9.2	Действа при извънредни природни и метеорологични ситуации
Знания	• Познава рисковете, свързани с буря, мъгла, проливен дъжд, свличания, пожар и др. • Изброява процедурите за безопасно укритие и евакуация • Назовава правилата за минимизиране на опасността при природни бедствия • Познава плановете за действие при внезапна промяна на обстановката
Умения	• Преценява риска от развитие на природна заплаха • Променя маршрута или укритие при влошени условия • Води групата към безопасно място • Води постоянна комуникация със спасителни или аварийни служби
Компетентности	• Прилага безопасни действия и евакуация на туристическата група при възникване на природни или метеорологични извънредни ситуации

ПРОЕКТ

Резултат от учене 9.3	Оказва първа помощ при инциденти в труднодостъпна среда
Знания	• Познава алгоритмите за първа помощ при различни видове травми: навяхване, фрактура, хипотермия, слънчев удар, измръзване • Познава особеностите на оказване на първа помощ в условия на ограничени ресурси • Разбира принципите за безопасност при пренасяне или евакуация на пострадал в планинска среда • Изброява методи за спиране на кръвотечение, стабилизиране на крайници, хипотермично спасяване • Познава сигналните кодове за извикване на помощ в отдалечени местности
Умения	• Оказва базова първа помощ в условия на ограничен достъп до медицинска помощ • Използва подръчни средства за обездвижване или превръзка • Прилага техники за предпазване на пострадал от допълнителни увреждания при транспортиране • Координира действията на групата при оказване на първа помощ • Сигнализира спасителни екипи чрез установени средства и процедури
Компетентности	• Реагира адекватно в реални планински условия, минимизирайки последствията от инциденти
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава видовете инциденти и природни заплахи в планинска среда • Разбира процедурите за първа помощ и евакуация • Познава основните комуникационни канали при аварийни ситуации • Разпознава травми и действия за първа помощ Част по практика на професията: • Демонстрира оказване на първа помощ при различни инциденти • Провежда симулирано действие при извънредна ситуация (буря, мъгла, инцидент) • Организира безопасно извеждане на група от опасна зона • Оказва базова първа помощ на терен
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 10	**Устойчиво поведение на планинския водач и опазване на природната и културната среда**
Резултат от учене 10.1	Прилага устойчиви практики в планинската и природната среда

ПРОЕКТ

Знания	• Познава основните принципи на устойчив туризъм • Изброява практики за минимално въздействие върху природната среда • Назовава правилата за поведение в защитени територии и резервати • Познава видовете екологични рискове от човешка дейност в планините
Умения	• Организира групата така, че да минимизира отпадъци и увреждания на околната среда • Прилага техники за екологично придвижване и бивакуване • Информира туристите за правилата за опазване на природата по време на преход • Оценява екологичните рискове по маршрута и планира съобразено с тях
Компетентности	• Осъществява преходи, като стриктно прилага принципите за опазване на природата и насърчава природосъобразно поведение в групата
Резултат от учене 10.2	Представя културно-историческото и природното наследство на региона
Знания	• Познава основните културно-исторически и природни обекти в маршрута на прехода • Изброява важни исторически факти, легенди и традиции, свързани с посещаваните райони • Назовава правилата за поведение при посещение на културни и природни обекти • Познава основни принципи за интерпретиране на културно и природно наследство пред клиенти/туристи
Умения	• Представя кратка и достъпна информация за културно-историческите и природните обекти по маршрута • Съблюдава правилата за опазване на културните и природните ценности при посещение • Насърчава уважение към местните обичаи, традиции и културна идентичност • Отговаря на основни въпроси на туристите, свързани с история и култура, и природни особености
Компетентности	• Популяризира културно-историческото и природното наследство на региона, като съчетава професионално представяне на факти с уважение към културната идентичност
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава принципите на устойчив туризъм и правилата за опазване на природата • Познава основни културно-исторически и природни обекти в планинските райони • Разбира правилата за поведение в защитени територии, природни паркове и културни обекти

ПРОЕКТ

	Част по практика на професията: • Организира екологично осъзнат преход с прилагане на устойчиви практики • Представя обекти от културно-историческо и природно значение по разбираем и уважителен начин • Демонстрира действия за минимизиране на въздействието върху околната и културната среда
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 11	**Работа на планинския водач в мултикултурна и приобщаваща среда**
Резултат от учене 11.1	Разпознава културните особености на клиентите и колегите в туристическата дейност
Знания	• Познава културните различия и техните проявления в общуването и поведението • Познава принципите на интеркултурната комуникация • Изброява специфични обичаи, социални норми и практики, които могат да окажат влияние върху туристическото обслужване • Познава основите на културната чувствителност и толерантност
Умения	• Разпознава културните особености на клиентите и съобразява комуникацията си с тях • Прилага съответните езикови, невербални и поведенчески норми при общуване с хора от различен културен произход • Използва адаптирани подходи за обслужване
Компетентности	• Осъществява ефективна и етично съобразена комуникация с клиенти и колеги от различен културен произход, като спазва принципите на културна чувствителност и приобщаващо поведение
Резултат от учене 11.2	Прилага принципи на приобщаване и равен достъп при обслужване
Знания	• Познава нормативната уредба и етичните стандарти, свързани с недискриминация, равен достъп и приобщаване в туристическата дейност • Познава особеностите и потребностите на специфични групи клиенти: деца, възрастни, хора с увреждания, лица със специални образователни нужди
Умения	• Адаптира обслужването и комуникацията спрямо потребностите на различните групи • Подбира маршрути, дейности и услуги, които са достъпни и подходящи за клиентите с разнообразни потребности

ПРОЕКТ

	• Осигурява подходяща информация и съдействие
Компетентности	• Прилага принципите на равенство и приобщаване при предоставяне на туристически услуги, като осигурява безопасност, достъпност и уважение към индивидуалните потребности на клиентите
Резултат от учене 11.3	Работи в мултикултурен и интердисциплинарен екип
Знания	• Познава принципите на работа в мултикултурни екипи • Описва техники за управление на конфликти, възникнали поради културни различия • Познава ролята на емоционалната интелигентност в междуличностната работа
Умения	• Изразява уважение към разнообразието в екипа • Работи конструктивно с колеги с различен културен, социален или професионален опит • Използва стратегии за управление на междукултурни конфликти
Компетентности	• Изгражда и поддържа ефективно сътрудничество в екипи с разнообразен културен състав, като допринася за създаване на позитивна, уважителна и приобщаваща работна среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Обяснява основните принципи на интеркултурната комуникация • Посочва примери за културни различия и тяхното влияние върху туристическото обслужване • Описва правата и задълженията, свързани с приобщаването и недискриминацията Част по практика на професията: • Демонстрира ефективно комуникация в симулирана мултикултурна ситуация • Адаптира примерна туристическа услуга за специфична група (деца, хора с увреждания и др.) • Прилага стратегии за разрешаване на казус, свързан с културно неразбиране
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 12	**Работа на планинския водач с дигитални технологии и навигационни системи**
Резултат от учене 12.1	Използва специализирани софтуерни приложения за планиране на маршрути
Знания	• Познава базови и специализирани приложения за планиране на маршрути

ПРОЕКТ

	• Изброява основните функционалности на дигиталните карти и инструменти за навигация • Познава принципите за работа с мобилни приложения за ориентиране и планиране на туристически преходи • Разпознава параметрите на маршрута – дължина, денивелация, терен, трудност • Познава принципите за работа с онлайн платформи за споделяне на маршрути, оценка на маршрути и комуникация с клиенти • Познава основните рискове, свързани със защита на лични данни и локация при използване на навигационни платформи и онлайн споделяне • Познава възможностите за интеграция с метеорологични системи и платформи за мониторинг в реално време • Разграничава формати за картографски данни
Умения	• Качва маршрути в онлайн платформи, генерира линкове или QR кодове за групата и партньори • Използва мобилни приложения за прогнози за времето и наблюдение на обстановката в реално време • Импортира и експортира маршрутни файлове между различни платформи и устройства • Прилага техники за осигуряване на дигитална сигурност, включително ограничаване на достъпа до данни за местоположение и лична информация
Компетентности	• Самостоятелно планира и създава маршрут, съобразен с характеристиките на терена, участниците и метеорологичната обстановка
Резултат от учене 12.2	Адаптира маршрута в реално време при промяна на условията
Знания	• Познава въздействието на метеорологичните промени върху планинския терен и безопасността • Назовава източници за прогнозиране на времето и мониторинг на обстановката
Умения	• Следи метеорологичната обстановка чрез дигитални платформи • Адаптира маршрута чрез промяна на точките, избор на алтернативен път или прекъсване при нужда • Взема решения в реално време за промяна на маршрута въз основа на риск
Компетентности	• Самостоятелно оценява риска, свързан с обстановката, и адаптира планирания маршрут, като гарантира безопасността на групата
Резултат от учене 12.3	Работи с GPS устройства и мобилни навигационни приложения на терен
Знания	• Познава различни видове навигационни устройства – ръчни GPS, смартчасовници, мобилни приложения • Познава принципите на работа, калибриране и ограничения на GPS технологията

ПРОЕКТ

	• Познава рисковете за сигурността на данни, свързани с навигационните платформи
Умения	• Настройва и управлява GPS устройство или приложение • Следи прогреса по маршрута в реално време • Използва алтернативни методи за ориентиране при загуба на сигнал или отказ на устройството • Работи със споделяне на маршрути чрез линкове, QR кодове или платформи
Компетентности	• Ефективно използва GPS технологии и мобилни приложения за водене на група, като осигурява точност на навигацията и безопасност • Прилага принципи за защита на личните данни и информацията на групата при работа с дигитални платформи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава функционалностите на дигиталните платформи за маршрути • Разпознава видове GPS устройства и мобилни приложения • Описва процеса за създаване на маршрут и принципите за работа с навигационни системи • Обяснява методите за справяне с ограниченията на дигиталните технологии • Познава основни правила за защита на данните при работа с навигационни платформи Част по практика на професията: • Създава маршрут в дигитална платформа с включване на основни точки и описание на терена • Настройва GPS устройство или приложение, следи напредъка по маршрута • Демонстрира умение да реагира при технически проблем с навигацията • Показва алтернативни техники за ориентиране при липса на сигнал • Прилага правила за защита на личните данни при споделяне на маршрутна информация
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 13	**Планиране и подготовка на туристически маршрути от планинския водач**
Резултат от учене 13.1	Планира туристически маршрут спрямо възможностите на групата и особеностите на терена
Знания	• Познава етапите за планиране на туристически маршрут: избор на цел, маршрут, оценка на терен и рискове

ПРОЕКТ

	• Познава факторите, влияещи на избора на маршрут: възраст, здравословно състояние, физическа подготовка на туристите • Познава източници за събиране на информация за маршрута: топографски карти, метеорологични прогнози, справочници • Познава основните изисквания за безопасност при организиране на туристически преходи
Умения	• Събира информация за терена и условията на маршрута • Избира маршрут, съобразен с характеристиките на туристическата група • Изработва подробен маршрут с основни точки: старт, междинни етапи, финал-
Компетентности	• Планира маршрут, осигуряващ безопасност, съобразен с възможностите на участниците и особеностите на природната среда
Резултат от учене 13.2	Извършва предварителна подготовка за безопасност, логистика и екипировка
Знания	• Познава основни елементи на подготовката за туристически преход: осигуряване на екипировка, планиране на логистика, оценка на рискове • Познава видовете екипировка за различни условия: облекло, обувки, средства за първа помощ, комуникация, навигация
Умения	• Изготвя списък на необходимата екипировка за маршрута • Проверява и оценява състоянието на личната и груповата екипировка • Планира мерки за минимизиране на рисковете по маршрута
Компетентности	• Осигурява цялостна предварителна подготовка за безопасно и организирано туристическо пътуване
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава етапите за планиране и факторите, влияещи на маршрута • Разпознава видовете необходима екипировка и мерки за безопасност Част по практика на професията: • Изработва маршрут с ключови точки и описания • Подготвя списък на екипировка, съобразен с маршрут и група • Представя кратък план за действия при риск
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

ПРОЕКТ

ЕРУ 14	**Управление на група от планинския водач в критични и извънредни ситуации в сложен терен**
Резултат от учене 14.1	Ръководи действията на група при възникване на рискови или извънредни ситуации
Знания	• Познава етапите за вземане на бързи решения в условия на риск • Познава основните принципи на кризисната комуникация в туристическа група • Изброява психологическите реакции на групите в условия на стрес и извънредни ситуации • Познава методи за стабилизиране на групова динамика при напрежение
Умения	• Ръководи действията на групата при внезапно влошаване на условията (буря, свлачище, инцидент) • Поддържа мотивацията и спокойствието на групата • Организира логистично и безопасно движение към безопасна зона • Прилага кризисна комуникация за овладяване на напрежение
Компетентности	• Управлява поведението на туристическата група в критични ситуации, като съчетава безопасност, ефективност и психологическа стабилност
Резултат от учене 14.2	Взема ефективни решения за минимизиране на риска в динамична среда
Знания	• Познава техники за бърза оценка на риска в непредвидени обстановки • Разбира алгоритмите за избор на аварийни маршрути и точки за евакуация • Познава основните стратегии за приоритизиране на действия при множество рискови фактори
Умения	• Оценява ситуацията на терена • Определя алтернативни маршрути и безопасни зони за групата • Приоритизира действия: осигуряване на защита, извеждане, уведомяване на спасителни служби
Компетентности	• Самостоятелно взема решения за защита на групата, адаптира тактиката според променящите се условия и управлява ресурсите в ситуация на риск
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава принципите на управление на група в условия на риск • Описва психологическите реакции на туристи в стресова обстановка • Познава алгоритмите за вземане на решения при критични ситуации Част по практика на професията:

ПРОЕКТ

	• Ръководи група в симулация на внезапна природна опасност • Прилага ефективно тактики за овладяване на паника • Избира безопасен маршрут за евакуация в симулирана обстановка
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 15	**Придвижване в труднодостъпни терени и прилагане на тактики и техники от планинския водач**
Резултат от учене 15.1	Прилага техники за безопасно придвижване в труднодостъпни планински райони
Знания	• Познава видовете труднодостъпни терени (стръмни склонове, сипеи, скалисти участъци, пресечени местности) • Изброява основните техники за придвижване в сложни условия без алпийско оборудване • Познава принципите на разпределение на натоварването при труден терен • Познава правилата за движение при ниска видимост и тежки метеорологични условия
Умения	• Използва техники за изкачване, слизане и странично придвижване по сложни терени • Преценява риска и адаптира тактиката на придвижване според терена и състоянието на групата • Организира придвижване на групата с минимален риск от подхлъзване, падане или отклонение
Компетентности	• Осигурява безопасно придвижване в различни типове труднодостъпна планинска среда, адаптирайки поведението спрямо условията
Резултат от учене 15.2	Прилага основни тактики и техники за движение и безопасност
Знания	• Познава базови тактики за водене на група в сложен терен: избор на траектория, определяне на фронтално и тилово прикритие • Изброява методите за взаимопомощ при трудни участъци (подпиране, въже за придърпване и т.н.) • Познава принципите на минимален риск в различни природни условия • Познава основни тактики и техники за движение, безопасност и решаване на възникнали проблеми на терен
Умения	• Организира най-безопасния път за групата според характеристиките на терена

ПРОЕКТ

	• Прилага тактики за водене на група с осигуровка на трудни участъци без използване на сложна алпийска екипировка • Координира действията на участниците при преминаване на препятствия (реки, сипеи, стръмнини) • Оценява сложни ситуации в реално време (например блокиран път, промяна на терена, метеорологични проблеми) • Избира подходяща тактика за преодоляване на затруднения • Прилага методи за анализ на ситуацията и бързо вземане на решение в ограничени срокове и с ограничени ресурси
Компетентности	• Ръководи придвижването на група в сложна планинска среда, използвайки тактически и технически умения за минимизиране на риска • Предлага ефективни решения при възникване на пречки по маршрута или технически затруднения
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава характеристиките на труднодостъпни терени и методите за безопасно придвижване • Описва основните тактики и техники за водене на група при сложни условия Част по практика на професията: • Демонстрира правилно придвижване по стръмен, сипеен или скалист терен • Организира групата при преминаване на препятствия • Прилага тактики за минимизация на риска в реална или симулирана теренна обстановка
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 16	**Организация на екологичен туризъм и прилагане на иновативни устойчиви практики от планинския водач**
Резултат от учене 16.1	Планира и организира туристически преходи с минимално въздействие върху природната среда
Знания	• Познава принципите и стандартите на устойчивия туризъм • Изброява практики за минимизация на отпадъци, увреждане на флората и ерозия на терена • Познава начините за използване на местни, екологични ресурси при организиране на преходи (местни хижи, транспорт, услуги) • Познава методи за екологично придвижване и бивакуване в чувствителни природни зони

ПРОЕКТ

Умения	• Планира преходи така, че да се избегне натоварване на уязвими екосистеми • Организира логистика с акцент върху екологичност • Информира туристите за устойчивите практики преди и по време на прехода • Оценява екологичното въздействие на прехода и прилага корективни мерки
Компетентности	• Самостоятелно планира и провежда туристически преходи, като стриктно интегрира устойчиви практики и минимизира екологичния отпечатък
Резултат от учене 16.2	Въвежда иновативни решения за устойчив туризъм в планинска и природна среда
Знания	• Познава съвременни иновации за устойчив туризъм (например използване на възобновяеми енергийни източници, дигитални екоприложения, екохижи, биокъмпинг и др.) • Изброява примери за добри практики в международен план за екотуризъм и природосъобразно поведение • Познава методите за ангажиране на туристите в опазването на природата (доброволчески програми, кампании)
Умения	• Интегрира иновативни устойчиви решения в организацията на преходи и програми • Организира инициативи за образоване и ангажиране на туристите в екоотговорно поведение • Прилага технологични инструменти за минимизиране на отпечатъка (например тракери за маршрути без увреждане, системи за отчитане на въглеродния отпечатък)
Компетентности	• Активно внедрява иновативни практики и технологични решения за подобряване на устойчивостта на туристическата дейност
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава принципите на устойчив туризъм и минимално въздействие върху околната среда • Разпознава иновативни практики и решения за екологичен туризъм • Обяснява методите за интегриране на туристите в устойчиви инициативи Част по практика на професията: • Планира туристически преход с прилагане на екологични стандарти и минимално въздействие • Предлага иновативни решения за намаляване на екологичния отпечатък в туристически програми • Организира дейност за ангажиране на туристите в устойчиви практики (проект или симулация)
Средства за оценяване:	Част по теория на професията:

ПРОЕКТ

	• Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 17	**Логистика и координация на многодневни преходи и базови лагери от планинския водач**
Резултат от учене 17.1	Организира логистиката на многодневен туристически преход
Знания	• Познава основните етапи на планиране на многодневен туристически преход (маршрут, настаняване, хранене, транспорт, осигуряване на екипировка) • Изброява специфичните нужди на групата при многодневни преходи (хидратация, възстановяване, поддръжка на оборудването) • Познава методите за предварителна организация на доставки и резервиране на места за настаняване • Познава изискванията за избор на места за базов лагер в природни условия
Умения	• Изработва детайлен логистичен план за преход: етапи, разпределение на ресурсите, точки за снабдяване и почивка • Организира транспорт, пренос на екипировка и осигуряване на необходимите условия за поддържане на групата • Избира и оборудва подходящи места за временни лагери според терена, времето и сигурността
Компетентности	• Самостоятелно управлява логистичния процес на многодневен преход, осигурявайки безопасност, комфорт и ефективност на туристическата група
Резултат от учене 17.2	Координира дейностите в базов лагер и преходите от него
Знания	• Познава принципите за създаване и управление на базов лагер (сигурност, защита от атмосферни условия, минимално екологично въздействие) • Изброява ролите и отговорностите в рамките на базов лагер (дежурства, разпределение на задачи, комуникация) • Познава стандартите за санитарни, хранителни и противопожарни условия в лагерна обстановка
Умения	• Координира разпределението на задачи в лагера (охрана, приготвяне на храна, поддръжка на оборудване) • Следи за поддържането на ред и безопасност в лагера • Организира преходи с изходна точка базов лагер • Адаптира плана според условията и състоянието на групата
Компетентности	• Управлява цялостната дейност в базов лагер и провежда преходи, гарантирайки безопасността, ефективността и устойчивостта на престоя в природата

ПРОЕКТ

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава етапите за планиране на многодневен преход и организацията на базов лагер • Разпознава принципите за логистика на храна, екипировка и транспорт • Познава стандартите за безопасност, хигиена и екологично поведение в базови лагери Част по практика на професията: • Разработва логистичен план за многодневен преход с база • Организира лагерна структура с разпределение на задачи и мерки за безопасност • Координира дейности и преходи с изход от базов лагер
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 18	**Връзки с обществеността и дигитален маркетинг от планинския водач**
Резултат от учене 18.1	Създава промоционални материали и комуникира с клиенти и партньори
Знания	• Познава основите на маркетинга и рекламата в туристическата индустрия • Описва спецификите на популяризирането на планински и екотуристически продукти • Познава принципите за създаване на атрактивни и коректни оферти, маршрути и събития • Познава изискванията за етично представяне на туристически услуги (достоверност, защита на потребителя) • Познава алгоритмите за дигитална видимост – SEO, ключови думи, хаштагове и геотагове • Разбира особеностите на работата със социални мрежи и онлайн платформи • Познава принципите за управление на онлайн репутация – ревюта, оценки, коментари
Умения	• Формулира кратки, ясни и привлекателни текстове за описания на преходи, маршрути и туристически програми • Създава дигитално съдържание за онлайн платформи – уебсайтове, социални мрежи, бюлетини • Подбира визуални материали (например снимки, карти, графики), съобразени с целевата аудитория • Използва основни инструменти за онлайн комуникация (например електронна поща, социални мрежи, професионални платформи)

ПРОЕКТ

	• Публикува съдържание за социални медии – например постове, истории, видеа и др. • Управлява профили, страници и кампании в социални мрежи и онлайн платформи • Анализира ангажираността чрез статистики и показатели за ефективност • Отговаря на коментари, ревюта и клиентски запитвания в онлайн среда
Компетентности	• Самостоятелно създава промоционални и комуникационни материали, които отговарят на професионалните стандарти за туристическо обслужване
Резултат от учене 18.2	Поддържа ефективна комуникация и изгражда партньорства в туристическата мрежа
Знания	• Познава основните принципи на бизнес комуникацията в туризма • Описва механизмите за изграждане и поддържане на партньорства с туристически агенции, хотели, транспортни компании и доставчици на услуги • Познава правната рамка при договаряне на туристически услуги и събития (например основи на договори, отговорности, права на клиента) • Разбира принципите на дигиталните партньорски мрежи – споделяне на съдържание, линкове, кръстосана реклама • Познава дигитални инструменти за планиране на кампании, събития и промоции • Описва начини за създаване на сътрудничество
Умения	• Води професионални разговори и кореспонденция с партньори • Преговаря условия за сътрудничество и координира дейности с различни организации • Представя туристическия продукт убедително пред потенциални клиенти и бизнес партньори • Работи с дигитални инструменти за планиране на кампании, събития и промоции • Създава онлайн партньорства чрез сътрудничество със страници, блогъри, инфлуенсъри, медии и др.
Компетентности	• Изгражда и поддържа стабилни партньорски мрежи за реализиране на туристически продукти и услуги • Умело комуникира с различни заинтересовани страни, като прилага техники на убедително представяне и договаряне • Ефективно управлява дигиталната комуникация, промотиране и изграждане на дългосрочни онлайн партньорства
Резултат от учене 18.3	Анализира данни
Знания	• Познава основните показатели за ефективност на дигитално съдържание: обхват, ангажираност, честота на

ПРОЕКТ

	кликване (CTR), време на престой, процент на реализирани заявки и др. • Познава аналитични платформи – например Google Analytics, Meta Business Suite, статистики на социални мрежи и др. • Разбира принципите за визуализация и интерпретация на данни (графики, таблици, табла за управление) • Познава основите на анализа на потребителско поведение в онлайн среда
Умения	• Събира данни от дигитални канали (уебсайтове, социални мрежи, кампании) • Оценява ефективността на съдържание и кампании чрез показатели и статистически инструменти • Изготвя отчети с основни изводи, графики и предложения за подобрение • Оптимизира съдържанието и стратегията на база данни за ангажираност и поведение на клиентите
Компетентности	• Самостоятелно управлява процеса по мониторинг и анализ на дигитално присъствие
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основите на маркетинга в туризма и принципите за етично представяне на продукти • Описва процеса на създаване на рекламни материали и промоционални кампании • Разпознава правилата за бизнес комуникация и изграждане на партньорства • Разбира механизмите за онлайн реклама, SEO, социални мрежи и управление на репутация • Обяснява основните показатели за ефективност и тяхното значение • Познава принципите на работа с дигитални аналитични инструменти Част по практика на професията: • Създава промоционално описание на планински преход или програма • Изготвя примерна оферта за туристическо събитие с кратко описание, цена и условия • Провежда симулация на комуникация с партньор или клиент (устно или писмено) • Изготвя отчет с данни за ангажираност на съдържание за социални мрежи: например Facebook или Instagram кампания • Създава примерна кампания за дигитално популяризиране • Демонстрира реакция на клиентски коментари или ревюта в онлайн среда
Средства за оценяване	Част по теория на професията:

ПРОЕКТ

	• Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Планински водач“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № … от списъка по т. 3.1. (мин. 3 броя ЕРУ, поне 1 ЕРУ е от специфичната ПП)
II	3	ЕРУ 7, ЕРУ 8, ЕРУ9 ЕРУ 8, ЕРУ 9, ЕРУ 10 ЕРУ 7, ЕРУ 9, ЕРУ 10 ЕРУ 1, ЕРУ 2, ЕРУ 9 ЕРУ 1, ЕРУ 2, ЕРУ 10 ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 9 ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 10 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 9
III	4	ЕРУ 12, ЕРУ 14, ЕРУ 16 ЕРУ 13, ЕРУ 14, ЕРУ 16 ЕРУ 11, ЕРУ 15, ЕРУ 17 ЕРУ 11, ЕРУ 12, ЕРУ 13 ЕРУ 11, ЕРУ 13, ЕРУ 14 ЕРУ 11, ЕРУ 13, ЕРУ 15 ЕРУ 11, ЕРУ 13, ЕРУ 16 ЕРУ 11, ЕРУ 13, ЕРУ 17

5. Изисквания към материалната база

5.1. **Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер**

Учебният кабинет за обучение по теория е оборудван така, че да създава комфортна и функционална среда за обучение. В него са осигурени работни места за всички обучаеми и преподавателя, включващи бюра, столове и необходимите средства за визуализация, като учебна дъска, мултимедиен проектор и екран за презентации. Пространството е допълнено с обучителни материали под формата на дидактични табла, плакати и ръководства, свързани с темите за топография, маркировки, оказване на първа помощ, устойчив туризъм и опазване на околната среда. За нуждите на обучението са осигурени образци на топографски карти, компаси и GPS устройства, както и комплекти за практическо обучение по първа помощ, включително манекени за сърдечно-белодробна реанимация и тренажори за симулация на травми. Налична е пълна туристическа екипировка, включваща раници, туристически обувки, дъждобрани, челници, палатки, спални чували и постелки, въжета, карабинери, както и аптечки за първа помощ за индивидуална и групова употреба. Осигурено е и аварийно оборудване, необходимо за спасителни действия, включително носилки, въжета, карабинери и спасителни системи за евакуация.

Кабинетът разполага с модерно техническо оборудване, включващо компютърни конфигурации или преносими устройства за всички обучаеми и преподавателя, с достъп до интернет чрез кабелна или безжична мрежа. За нуждите на документацията и обучението са налични мултифункционално офис устройство, лицензиран офис пакет и специализиран софтуер

ПРОЕКТ

за планиране на маршрути и анализ на терен.

Обучаемите работят с дигитални платформи и мобилни приложения за навигация, прогнозиране на метеорологични условия и управление на маршрути. Осигурени са и приложения за управление на риска и безопасността в планинска среда.

5.2. **Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер**

Практическата подготовка се провежда в учебна полигонална база, разположена в подходяща природна среда, която позволява обучение при реални условия. Базата включва зони за тренировки на терен на надморска височина до 1500 метра, а при възможност и над тази височина, маркирани маршрути за упражнения по ориентиране и навигация, учебни трасета за симулации на аварийни и инцидентни ситуации, като падане, травми, загуба на участник или необходимост от евакуация. Предвидени са маршрути за тренировка при нощни преходи и условия на лоша видимост, както и площадки за провеждане на занятия по използване на въжета, възли и техника за спускане и изкачване в труднодостъпен терен. Осигурени са зони за обучение по изграждане на къмпинг лагери, бивакуване и оцеляване в природна среда.

Помощното оборудване включва необходимите канцеларски материали, бланки и формуляри за водене на туристически групи, маршрутни листове, планове за безопасност и оценка на риска. Обучаемите работят с документи за комуникация със спасителни служби, паркови дирекции и други институции. Материалите включват също образователни постери и печатни ръководства за устойчив туризъм, опазване на природата и културно-историческото наследство, както и указания за защита на личните данни при работа с клиенти и използване на онлайн платформи.

Производствената практика се реализира чрез предварително сключени договори със регистрирани туроператори, вписани в Националния туристически регистър. Практиката се провежда в реални маршрути в защитени територии и планински райони, където са осигурени необходимите условия за здравословна и безопасна работа, удостоверени с актуални декларации по чл. 15 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд. В рамките на практиката обучаемите участват в планиране, водене на групи, прилагане на спасителни действия и симулации на реални ситуации, като усвояват всички необходими практически умения, съответстващи на професионалния профил на планинския водач.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Туризъм“ от области на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, „Природни науки, математика и информатика“, „Здравеопазване и спорт“ и „Технически науки“ съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, приет с Постановление № 125 от 2002 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 64 от 2002 г.), съответстващи на професията, както и лица с експертиза и от други специалности, обвързани със спортно-туристическата дейност.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без придобита професионална квалификация „учител“, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране

ПРОЕКТ

на професионалните си знания, умения и компетентности.

ПРОЕКТ